

לקחה משוב

גליון לפסח התשס"ו

יוצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

הדלקת נרות שבת ניו יורק 7:15
 מוצאי שבת 8:40
 סוק"ש מג"א 9:01
 סוק"ש גר"א 9:37
 הצות 12:57

סוף זמן אכילת חמץ 10:21
 סוף זמן ביעור חמץ 11:39
 הדלקת נרות ערב פסח 7:14
 הדלקת נרות ערב ב' דפסח 8:46

פנינים לפרשה

"מים שלנו"

אומר היה הרה"ק רבי יחיאל מאיר מאוסטרובצה זצ"ל: פעמיים בשנה הולכים בני ישראל אל הנהר. בראש השנה הולכים הם כדי להשליך לתוכו את עבירותיהם, ובערב פסח כדי לשאוב ממנו מים שלנו. ורמז יש בדבר. שכן בראש השנה עושים הכל תשובה מאימת הדין, תשובה מיראה, ומשליכים את חטאיהם מהם והלאה. אבל בפסח בו נבחרנו לעם סגולה בניסים כה רמים, זהו הזמן לתשובה מאהבה, ובתשובה מאהבה הרי הזדונות נעשות לזכויות – לכן חוזרים אנו אל הנהר כדי לאסוף משם את העוונות שהשלכנו, ולהפכן לזכויות מזהירות...
(ברכת חיים, ח"ב עמ' קי"ד)

"מה שמשייר יניחנו בצנעא, שמא תטלנו חולדה"

פירש הרה"ק בעל אמרי חיים מוויזניץ זצ"ל: החמץ רומז לאוהו, מתנפח הוא, ויש צורך לבערו. אבל צריך להשאיר ממנו מעט, כמו שאמרו חז"ל שתלמיד חכם צריך שתהיה בו שמינית שבשמינית גאוה. רגש זה נצרך לפעמים לעבודת ה', ככתוב "ויגבה לבו בדרכי ה'". אבל יש להזהר שמה שמשייר – יניחנו בצנעא, ויזהר מאד שלא תבוא חלילה חולדה ותפזר את החמץ – שהבעל-דבר, היצר הרע, לא יסיתנו להפגין את גאוותו...
(לקוטי אמרי חיים קמ"ב)

"ייתי"

שאל הרה"ק רבי זאב וולף מסטריקוב זצ"ל: מדוע אנו פותחים את הדלת באמירת "שפוך חמתך" לאחר הסעודה, ואין אנו פותחים את הדלת באמירת "כל דכפין ייתי ויכול" לפני הסעודה. כיצד מזמינים אורחים – בדלת נעולה? והשיב, שאמירת "כל דכפין ייתי" יש בה גם משמעות רוחנית, כי בליל הסדר נפתח שער להשגות מרוממות. ולא זו בלבד שאפשר להשיגן, אלא שאנו מזמנים להכנס ולקבל מלא חפנים – "כל דכפין ייתי" אבל תנאי אחד יש: שאת הדלת נפתח בעצמנו! שנוכח, שאין אנו עצלנים בעלמא...
 כיוצא בכך, פרש רבו, השרף מקאצק זצ"ל, את דברי הגמרא, שרבן גמליאל הציב שומר בפתח בית המדרש והכריז, שכל מי שאין תוכו כברו לא יכנס פנימה. והקשה, וכי השומר יודע מחשבות, כיצד ידע מי תוכו כברו? והשיב, שהשומר לא הניח

לאיש להכנס! ומי שטיפס ונכנס מהחלון – אות הוא שתוכו כברו, והוא באמת חפץ ללמוד...
(זו זהב)

"מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות" ראוי להשיב תשובות מפורטות על הד' קושיות

הגרש"ז אויערבאך זצ"ל סיפר, שבילדותו הלך עם אביו הגרמניל זצ"ל בחג הפסח לכותל המערבי, ואביו הציג לפני הגרמניל זונגפלד זצ"ל. שאלו הגרמניל זצ"ל: האם שאלת את הד' קושיות, וענה: הן, הוסיף ושאלו: ומה ענה לך אבא על השאלה מדוע מטבילין שתי פעמים?!

וכשסיפר זאת, הוסיף ואמר: אמנם האב עונה על כל ארבע הקושיות תירוץ אחד, האמור ליישב הכל: "עבדים היינו לפרעה במצרים", אבל אם הבן פיקח צריך הוא לשוב ולשאל היאך מתיישבות בכך כל הקושיות. שהרי למעשה צריך היה האב להסביר מעצמו כל זאת דבר דבור על אופניו, אבל הואיל ובהרצאת דברים גרידא נקלטים הדברים בשטחיות, לפיכך תיקנו שיעשו על ידי המחשת הדברים בשינויים השונים ובדרך של שאלה ותשובה. ומאלו יובן שלא השאלה עיקר אלא התשובה.
 ועל כן חייב האב שיסביר לבנו: "עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה' אלקינו משם", ולפיכך תבין את תשובות ארבע שאלותיך: מצה אוכלים אנו, כי בחיפזון הוציאנו ה' ממצרים ולא יכולנו להתמהמה, ואבותינו אפו עוגות מצות, שלא הספיק בצקם לתפוח ולהחמיץ.
 מרור אוכלים אנו, כי המצרים מררו את חיינו. מסובין אנו בלילה זה, להראות בו דרך חירות.

"שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה. הלילה הזה כלו מצה"

ואולם מה שמטבילין שתי פעמים, זו באמת קושיא חזקה, וכבר שאלו כן בגמרא, (פסחים ק"י ע"ב), ויש בזה שני טעמים. הטעם הראשון משום "הכירא", כדי לעורר לשאול את השינויים שבליה זה, ומתוך שאלתך נגיע לסיפור יציאת מצרים. אבל בחרו בהיכר זה דוקא מפני שהטיבול הוא דרך חירות ועושר: העני אוכל פיתו במלח ואין לו במה להטבילה, ואילו העשיר גם כשמביאים לפניו בשר ומטעמים, מביאים לו עימם מיני טיבולים כגון חרדל וכדומה.
 זה טעם הטיבול הראשון של הכרפס. ולענין

"כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון"

אומר הרב מבריסק שהמצרים רצו להחיות להם את הבנות, וא"כ עדיין יש קיום לעם ישראל שההלכה היא שגוי שהוליד בן מאישה יהודית הילד נשאר יהודי רק לא מיוחס. וא"כ מטרת המיילדות שמסרו נפשם היתה בעיקר שישארו בעם ישראל בנים מיוחסים באבות יהודים ולכן ישלם להם הקב"ה מידה כנגד מידה - קיבלו בתי כהונה ובתי לוויה ובתי מלכות; שהרי כל אלו צריכים יחוס כי מלך חייב להיות גם מיוחס.

"קדש ורחץ"

בחג הפסח הראשון להנהגתו של הרה"ק בעל תפארת שמואל מאלכסנדר זצ"ל פתח ואמר: "קדש ורחץ" – לכאורה הרי הסדר היה צריך להיות הפוך, בתחילה ירחץ האדם את עצמו מחטאיו, ולאחר מכן יתעלה ויתקדש! אלא, משל למה הדבר דומה. ידוע שאין רשות לכל אחד להכנס לארמון המלך, וגם המוזמנים חייבים להתכונן ולהתקטט, ויש שעה יעודה להכנס. והנכנס בלבוש שק, בלי הזמנה, וללא הכנה, ובשעה אחרת – הלא יענש בחומרה! אבל כאשר חבורת גזלנים רוצחי נפשות רודפת אחר אדם, והוא נמלט מפניהם כל עוד נפשו בו, והם עומדים להשיגו – ודאי יקפוז לתוך היכל המלך למלט את נפשו, ואיש לא יתבעו על כך ולא יענישו...
 הוא הדין בליל הסדר הקדוש, כאשר ישראל היו משוקעים במיט שיערי טומאה במצרים, ועמדו בסכנה להכנס בשער התחתון ולהטמע כליל – היו חייבים לקפוץ בבת אחת להיכל המלך כדי להנצל, בבחינת "קדש", ורק לאחר מכן התחילו בעבודת ההכנה ההדרגתית של ימי הספירה, בבחינת "רחץ"..." (עשר זכויות כ')

"הא לחמא עניא..."

ליל הסדר פותחים בקריאה זו, מדוע דוקא בזה? מסביר "התפארת" ישראל':

"חכם מה הוא אומר"

המגיד מלובלין זצ"ל נשא משלו ואמר: משל לאדם, שקנה דירה על כל תכולתה. פתח אות הארונות ומצאם עושים בבגדים. איך הוא מתייחס אליהם, כיצד הוא רואה אותם? נוכל לדעת זאת מצורת פעולתו. אם נראהו בוחן את הבגדים היטב, וממין אותם לסוגיהם – הריהו מעריך אותם וחושב להשתמש בהם. אם נראהו עורם אותם לערמה אחת – נבין שהוא מתייחס אליהם ככלואי סחבות, ומבקש להשליכם לאשפה...

זהו ההבדל בין שאלת החכם לשאלת הרשע. החכם מבחין ומבדיל בין עדות, חוקים ומשפטים. אות הוא, כי מעריך ומוקיר הוא אותם. הרשע כולל אותם יחדיו, שואל "מה העבודה הזאת לכם", ומסגר בכך את התיחסותו...

(חסד לאברהם, ט)

במגילת איכה נאמרה הסיבה לגלות ישראל, "גלתה יהודה מעוני", אומרים חז"ל: גלתה ישראל, כי לא אכלו לחם עוני (מצות) ולא נתנו צדקה לעניים. לכן התיקון (לאי אכילת לחם עוני) מתבצע כאשר אומרים: "הא לחמא עניא" זה לחם העוני, אלה המצות, ו"כל דכפין (רעב) יבוא ויאכל", מזמינים את העניים, ובכך מתקנים את שלא נתנו צדקה.

ועתה לאחר התיקון אפשר לבקש: "לשנה הבאה בירושלים הבנויה", לשנה הבאה בארץ ישראל עם בנין בית המקדש. אלה הם למעשה שני יסודות הגאולה: ה"מצות", שהם הקשר עם האבות והדורות הקודמים ובכך מעוררים זכות אבות. והזדאגה לזולת, שכל עני בישראל יחגוג את חג הפסח כבן חורין, שזו הדרגה הרוחנית והמוסרית של ההווה, והם יביאו הגאולה.

"וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו"

יש להבין, שהרי כבר היו בקשי שעבוד, כדכתיב "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה" (שמות א, י"ד). ומדוע זעקו רק עתה, והלא אין רמז לכך שהוכבד על שעבודם. אבל המנהג הוא, שבעת שהמלך מת נותנים מעט חופש והנחה לעובדים. ושאר העבדים שבתו מעט ממלאכתם ולהם לא הקלו מאומה, והרגישו ביתר שאת עול עבודתם והמר להם על כך מאוד, ועל זה צעקו. (מהרי"ל דיסקין)

"ועבדום וענו אותם"

שאל המגיד מלובלין זצ"ל: עם ישראל לא היה יכול להכנס לארץ כנען, עד שלא תמלא סאת האמורי היושב בה, אבל מדוע היה עליו להיות לעבד באותה תקופה, מדוע נגזר עליו להתענות במצרים עד להנחלת הארץ? התשובה תובן במשל. האב נושא את בנו אל החדר בגיל שלש, ותמיהה יש כאן, מה מסוגל הילד ללמוד בגיל זה, מה יקלוט במשך השנה? מדוע לא יתחילו ללמדו בגיל ארבע וחמש? והתשובה פשוטה. יותר משחכונה היא ללמדו ולהשכילו בינה, המטרה היא ללמדו את משטר הלימודים. לשבת במקומו, לשמוע לקול רבו, לציית ולקבל מרות.

כי מטבעו, הילד תוסס ורועש, "עיר פרא אדם יולד". אם יאלפוהו בתקופה הראשונה לקבל מרות, יוכל לקלוט וללמוד רבות לאחר מכן.

הוא הדין בעם ישראל: אם הקב"ה ביקש להנחילם את התורה ולהביאם בברית תרי"ג המצוות – והרי מטבעו אוהב האדם חופש, חרות, עצלות. רצה הקב"ה להרגילם לקיום המצוות ולעבודת ה' על כן הורידם למצרים. שם עבדו עבודת עבד, שם השתעבדו לאומה שפלה שם נשאו משאות, עבדו בחומר ובלבנים, איבדו את ילדיהם. במצרים כפפו את קומתם כך, שכאשר נגלה עליהם מלך מלכי המלכים לגאולם: "משכני אחרך נרוצה", טוב לנו לעבדך עשרת מונים מלעבוד את מצרים עבודת עבדים!

הוקב"ה ענה להם: "אנכי ה' אלוקיך, אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", ופרש רש"י: "כדאית היא ההוצאה – שתהיו משועבדים לי!". (שמן הטוב, מ.)

"לפי שהוציא עצמו מן הכלל כבר בעיקר"

הכפירה מחמת המידות והרצון בהפקרות
בליל הסדר דייק מרן הגר"א קוטלר זצ"ל, שאין אומרים "לפי שכפר בעיקר הוציא עצמו מן הכלל", אלא להיפך, לפי שהוציא עצמו מן הכלל כבר בעיקר. שכן כאן גילו לנו עיקר ויסוד, שהיהודי הוא מאמין ביסודו, (כמי"ש שבת צ"ח ע"ב), ואם כופר הוא הרי זה משום שרצה להוציא עצמו מן הכלל וללכת בשרירות לבו (כמי"ש בסנהדרין ס"ג ע"ב לא עבדו ישראל עבודת זרה אלא כדי להתיר להם עריות בפרהסיא), והכפירה אינה משמשת לו אלא כתירוץ להתפקרות!
וזה מבואר בכתוב "אמר נבל בלבו אין אלקים, השחיתו התעיבו עליהם" (תהלים יד, א). שתחילה הוא נבל, ואחר כך מתרץ הוא עצמו באמרו "אין אלקים", כדי שיוכל להשחית ולהתעיב באין מעצור רח"ל.

מעשי חכמים

"אתם ראיתם"

ושמעתי מתלמיד חכם מופלג אחד שהיה בקעלם שמו רבי בצלאל ז"ל נכד הגאון בעל מלבושי יום טוב", שסיפר בשם זקינו כשישב בליל הסדר לומר ההגדה התחיל ואמר: הנה כשם שאני יושב עתה בביתי ועושה הסדר, כמו כן עושים כל אנשי העיר היהודים סדר כמונו. וכן כל אנשי המחוז. וכל אנשי המדינה, וכל היהודים בכל העולם עושים סדר של ארבע כוסות ומצה ואמירת ההגדה כמונו. כולנו בדרונו עושים הסדר בליל הפסח.

והיכן ראינו כולנו זה? – אצל אבותינו... גם כן כולם בדרו שלפנינו והיכן ראו כן אבותינו? – אצל אבותינו הם, ואבותיהם אצל אבותיהם, עד לדורות הראשונים, וכו' עד להגאונים, ורבנן סבוראי והאמוראים, והנאמנים, ואנשי כנסת הגדולה, ונביאים עד לזקנים וזורו של משה אהרן יהושע וכלב וכו' – דור הדיעה – דור מקבלי התורה- יוצאי מצרים, אשר להם כולם נאמר: "אתם ראיתם את אשר עשיתי למצרים וגו'". ואמרו חז"ל (מכילתא שם ורש"י מביא) לא מסורת היא בידכם, לא בדברים אני משגר לכם; לא בעדים אני מעיד לכם, אלא אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים..."

"ושמרתם את המצוות"

בימים שלפני פסח נקש עני עובר אורח על דלתו של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע וביקש ממנו נדבה. חפש רבי דוד ולא מצא ברשותו מעות להעניק לעני וגם לא דבר מאכל. לקח הרה"ק את "חיטי השמורה" שהכין לו לפסח, בישל מזה דייסא, והאכיל את העני. כששאלוהו בני ביתו מה ראה לעשות כך השיב להם רבי דוד: דין שימור החיטים למדים אנו מהפסוק "ושמרתם את המצות", והרי מפסוק זה לומדים חז"ל ש"מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה". דנת, אפוא, את החיטים לעני הריני מקיים עכשיו מצות שמורה – שלא להחמיץ את מצות הצדקה, וחיטים לפסח – יזמין לי הקב"ה חיטים שמורות אחרות...

* "כל ימי חייד להביא לימות המשיח" כל ימי חייו של האדם עליו לעמוד ולעשות הכל להביא ולקרב את ימות המשיח... (ר"א מסלונים)

* "מה העבודה הזאת לכם אף אתה הקהה את שיניו" – מי שאינו מאמין שאפשר לעבוד את ה' בשעת ה"לכס" – בשעת אכילה ושתייה בבחינת "בכל דרכיך דעהו" הקהה את שיניו – למה לו שיניים לאכול. (עבודת ישראל) * "רבבה כצמח השדה נתתיך" – דומים ישראל לצמח השדה, כמו הגרעין הנזרע בארץ לאחר שנרקב הוא מתחיל לצמוח, כך ישראל אחר הגיעם כמעט לאפיסה גמורה יעזור להם השי"ת וירבו ויגדלו.

(ר"א חב) * "שפוך חמתך אל הגויים אשר לא ידעוך וכו' כי אכל את יעקב" - הנה בתחילה כתוב בלשון רבים "ידעוך". "ממלכות", "קראו" - כי גם הגויים בינם לבין עצמם מפולגים. אמנם "כי אכל" – לשון יחיד כי בנקודה אחת הם פועלים כאיש אחד והיא השנאה הכבושה לעם ישראל.

(אור לישרים) * "והיא שעמדה לאבותינו" ונוהגין להגביה הכוס (ממנהגי האר"י ז"ל) – חז"ל אמרו יגזרו על יינם משום בנותיהם" וזהו "והיא" הכוס של יין שאסרו חכמים לשותת יין עכו"ם "עמדה לאבותינו" שלא התערבנו ונטמענו בין האומות.

"רבבה כצמח השדה נתתיך"

יש השואלים, מדוע הקב"ה אינו מנחילנו כבר עתה את כל הטובות שיהיו לימות המשיח, שהרי אז יכולים היינו להקדיש את עצמנו לעבודת הבורא, ולא היינו נכשלים בכל אסורי חמדת הממון.

"התשובה היא "רבבה כצמח השדה נתתיך"

כשם שהדשאים צריכים קדם להזרע בקרקע ולהרקיב בה, והקרקע נחרשת ומושקית ונעשית לעסה של בץ. ורק לאחר מכן מבצבץ הצמח ועולה, כך האדם אינו זוכה לכל הטובה, אלא לאחר שהוא עמל בעבודת ה', מכניע את חמריותו, ומתעטר במצוות.

אז זוכה הוא הן לטובה רוחנית. "ותרבי", והן לטובה גשמית, "ותגדלי" אימתי? כאשר הוא בא מעטר במצוות שבתורה, המכנות בשם תכשיט ועדי, ובסיגים שמדרבנן, שהם כמסגרת לתכשיט: "עדי עדיים". רק אז יזכה למעינות הדעת. "שדים נכנו", ולטובות הגשמיות, "שערך צמח" אבל לא כאשר "את ערם ועריה" מן המצוות:

(אדרת אליהו, הפטרת שמות)

שפוך חמתך אל הגויים... כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו

בשלהי מלחמת העולם הראשונה, כאשר הצאר הודח מכסאו והשתלט תהו ובהו על המדינה, כנופיות 'הלבנים' והאדומים' התגוששו ושתיהן פרעו ביהודים, שהו החפץ חיים זצ"ל ובני ישיבתו בעיירה שומיאץ. ישבו בבית הכנסת ולמדו, ולפתע נפרצה הדלת ומפקד גדוד קוזקים מן 'הלבנים' פרץ פנימה. ואנשיו אחריו. "הנה הם", קרא – אנשיו כבשו את העירה מיד האדומים' וחפשו אחר תומכיהם ושרידי לוחמיהם, והנה לפנינו עשרות בני נוער מכונסים יחדיו, ודאי פלוגת לוחמים הם, מאנשי האויב! "אין אנו לוחמים", אמרו לו, "זהו בית כנסת, ואנו מתפללים", אין הגוי יודע מהו למוד תורה, אבל יודע הוא לבטח מהו בית תפילה, "אם זה 'סינגוה' יש כאן גם 'רבי'". מי הוא הרב כאן? שאל. החפץ חיים ניגש אליו: "אני האחראי כאן, מה מבוקשך?". "רצוני לדעת על מה אתם מתפללים כאן", אמר.

השיבו החפץ חיים בשלוה: "מימי לא הוצאתי שקר מפי, ואף עתה לא אשקר". נטל סידור ופתחו לפני תפילת מוסף, ואמר: "הנה לנו כאן שתי תפילות. האחת, תפילת 'הנותן תשועה למלכים', להצלחת שלטון בכל דרכיו ומעשיו. וסמוכה לה תפילת 'אב הרחמים', המבקשת שרבו העולם ינקום נקמת דם היהודים שנרצחו על לא עול בכפם. ועתה, בחר לך אחת משתי תפילות אלו, איזו מהן נתפלל עליך?". "את הראשונה, 'רבי', את הראשונה!" אמר, ופקד על אנשיו לעזוב את המקום.. (חפץ חיים)

"וקחו לכם צאן... ושחטו הפסח"

הנה אמרו חכמים: "היו וקל כנשר, רץ כצבי וגבור כארי, לעשות רצון אביך בששמים". ראשי תבות של צבי אריה, נמר, שר רמז להם הכתוב, קחו למודים מהם לצורך עבודתו יתברך!

"ויהי בימים הרבים ההם"

ידוע, שכל ההתחלות קשות, אבל האדם מתרגל לכל מצב – גם לגרוע ביותר, מה עשו המצרים? היו משנים בכל פעם את סוג העבודות ומחליפים את התפקידים, ועד שלא הספיקו להתרגל לעבודה אחת, הטילו עליהם עבודה אחרת. וזהו שדרשו רבותנו: "ויקם מלך חדש על מצרים – שנתחדשו גזרותיו". הינו, שגור בכל פעם גזרות חדשות והטיל עליהם עבודות חדשות.

לכן כתוב "ויהי בימים הרבים ההם", למרות שעבר כבר זמן רב, ובדרך הטבע היה להם להתרגל לעבודתם, "ויאנחו בני ישראל מן העבודה". משום שכל העת שנו את סוג העבודה. ולא הניחו להם להתרגל אליה. (בן איש חי)

"ויועקו ותעל שועתם"

הפה הוא כלי הנשק של עם ישראל: "הקל קול יעקב והידים ידי עשוי". עשו חי על חרבו, ועם ישראל – כחו בפיו, תפלתו נשמעת במרום, והוא נושע בזכות למוד התורה. אבל כל חיל יודע, שלא די בכך שהוא יוצא למלחמה מצויד ברובה ובתחמשת, יודע לירות, ומכון למטרה. יש צורך בתנאי נוסף: שהרובה יהיה נקי, ולא תעלה בו חלודה! אף האדם, הרוצה לפעל בתפלתו ולהענות בבקשתו חייב לראות..

שפיו יהיה נקי מדבורים אסורים, מלשון הרע ומליצנות. משקר ומרכילות. בני ישראל שמרו על לשונם במצרים, וחז"ל אמרו: "שלא שנו את לשונם" לפיכך עלתה זעקתם השמימה, והם נושעו מגלותם! (בן איש חי)

"מגיד"

בספר מנהגי החתם סופר כתוב: כל אריכותו היה עם הילדים והילדות הצעירות, ותרם להם כל תיבה ותיבה בהגדה, וביאר תוכן הענין מבלי לומר שום דרוש כלל.

"קדש ורחץ"

רבים מהקדמונים דרשו בדרך המוסר והעבודה את סימני הסדר. ומעיר בעל ה"נודע ביהודה" הלא "קדושה" היא בכל מקום לפרוש אף מן המותר, כמו שכתב הרמב"ן עה"פ "קדושה תהיו" – קדש עצמך במותר לך, אם כן מדוע אחר זה נאמר "ורחץ" כלומר לרחוץ ממעשיו הרעים, הלא דרך העבודה הישרה והאמיתית תחילה לפרוש מכל האסור מן הדין, ורק אחר כך להתקדש אף מן המותר.

אלא כשהאדם חוטא ושונה בחטא אמרו חז"ל שנעשית לו כהיתר, והיינו כי כח היצר החומרי שבו גבר על כח הדעת הרוחני שבו, ועל כן בעת התעורר לבו להטהר ולשוב אל ה' ולעזוב דרכיו הרעים, אזי מתייחס להנהגתו כ"מידת חסידות" אחר שמעשיו נעשו לו כהיתר, הרי הוא בעיני עצמו כפורש מן ההיתר.. אמנם, כיון שנפתח לבו ופורש ממעשיו הרעים, או אז מתגבר כח הדעת שבו ושוב נפקחים עיניו לראות את מצבו האמיתי העגום שכולו שקוע ומסובב בסיגופי החטא, ואז שייך לומר "ורחץ". (חידושי הצ"ח)

הליכות והלכות

הלכות ליל הסדר

תקצר היריעה מלפרט את כל דיני ליל הסדר, ונשתדל לעמוד על נקודות חשובות בו:

* בליל הפסח אנו מקיימים שתי מצוות דאורייתא (מן התורה) סיפור יציאת מצרים, אכילת מצה, ושני מצוות דרבנן אכילת מרור ושתי ארבע כוסות.

בלילה זה גם הנשים חייבות בכל המצוות הנהוגות בו.

* יש לשתות לכתחילה רביעית שלמה, ובדיעבד רוב רביעית יין או מיץ ענבים. יש לשתות בבת אחת (כדי זמן שתיית רביעית) כדי לצאת דעת הפוסקים.

* בלילה זה יש לשתות ולאכול את המצה בהסבה על צד שמאל ולפי דעת מר"ן זצ"ל גם הנשים חייבות בהסבה ומוסיף מר"ן זצ"ל שאם אכל או שתה בלא הסבה לא יצא ידי חובה, וצריך לחזור לאכול ולשתות את כל ארבעת הכוסות, וכן אכילת מצה ואפיקומן. וכן מנהג הספרדים. ולפי דעת חכמי אשכנז נשים אינן מסיבות. וכן לפי מנהגי אשכנז, אם אכל או שתה בלא הסבה הדין הינו

כדלקמן: לגבי ארבע כוסות: כוס שלישית ורביעית לא יחזור כוס שניה יש לחזור ולשתות עוד כוס בהסבה. כוס ראשונה מהוה בעיה.

לגבי אכילת מצה: אם לא אכל בהסבה, יחזור ויאכל כזית מצה בהסבה. אם גמר סעודתו ואכל אפיקומן, לא יחזור ויאכל.

* מצות סיפור יציאת מצרים - יש לאומרה בשמחה ועל דרך שאלות ותשובות וע"י המחשה כמובא בתרגום אונקלוס "והגדת לבנך" - "ותחוי לבנך" - דהיינו 'תראה לו' - שירגיש ויבין את המאורע בצורה ציורית.

* את לשם יחוד קודם אכילת מצה, מרור. כורך יאמר לפני הנטילה על מנת שלא יגרם הפסק, יקח שלוש מצות ויברך 'המוציא לחם מן הארץ', ויאחו בשלוש המצות. אח"כ משמיט את המצה התחתונה ומברך על אכילת מצה. (ברכה זו נאמרת רק בלילות הסדר ולא בשאר ימות החג שאז מברכים 'המוציא לחם' בלבד).

* בוצעים שתי כזיתות אחד מן המצה העליונה ואחד מן המצה האמצעית. וצריך לאכלם בבת אחת ובהסבה תוך כדי אכילת פרס (יש סוברים שזמן אכילת פרס 4 דקות ויש אומרים 6 דקות).

ולחולה או בשעת הדחק בדיעבד יוצא אם לא עבר 9 דקות וכתב המשנה ברורה שיש להכניס לפני את שני הזתים וללועסם בבת אחת אבל לא מחויב לבלועם בבת אחת אלא יבלע כזית אחת בבת אחת ואח"כ יבלע השאר.

ובדיעבד אפילו בולע הכזית במעט מעט יצא העיקר שלא יעבור הזמן של כדי אכילת פרס.

* את האפיקומן יש לאכול גם כן כדי אכילת פרס וכן יש לאכול לפני חצות הלילה. השנה זמן חצות הינו בשעה 12:57.

* לפי מנהגי הספרדים מברכים 'בורא פרי הגפן' רק על כוס ראשונה וכוס שלישית (שהיא כוס ברכת המזון). לפי מנהג אשכנז מברכים על כל כוס וכוס.

יש להזהר לשתות כוס שלישית או כוס רביעית בשיעור רביעית שלמה בכדי שיוכל לברך ברכה אחרונה על הגפן ועל פרי הגפן.

* לאחר אכילת האפיקומן אין לאכול מאומה אלא אפשר לשתות בלבד (מים, תה או קפה) וגם זה רק לצורך גדול כגון שרוצה להמשיך בסיפור יציאת מצרים כל הלילה עד שתחטפנו שינה.

* שיעור כזית מצה (בנפח) בערך 21-17 גרם. (0.7 - 0.5 אונז OZ) במצת יד ממוצעת זה כשליש מצה.

למחמירים על פי כזית משקל השיעור 28 גרם (1 אונז OZ מצת יד).

שיעור משקה: לפי הרב נאה שליט"א 86 גרם (3.01 OZ אונז).

לשיטת החזו"א זצ"ל 150 גרם (5.25 OZ אונז).

אגודת טוב מאחלת לכל עם

ישראל חג פסח כשר ושמח ושבת שלום!

רמז חמץ ומצה

ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגו' (בא יב, לט).

ויל"ד מה טעם הוא זה שאפו את הבצק מצות לפי שגורשו ממצרים, והלא בעשור לחודש אמר להם משה שיצאו בארבעה עשר

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St. 718-251-9676	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

המרה והחשוכה אבל הקדוש ברוך הוא יודע שאריכות הגלות וקשייה הם לטובתנו, כי בגלות זו מסכמים את כל החשבונות ומתקנים את כל התקונים הנצרכים, לפיכך לא הקים לנו נביאים.

כשסיים החפץ חיים את דבריו, נענה ראש הישיבה, הגאון רבי משה לנדניסקי זצ"ל ואמר: אכן, רואים אנו שגם בשעת חרבן הבית שהה ירמיהו הנביא בענתות. כי אלו היה בירושלים היה זועק לה' ומונע את החרב, והקדוש ברוך הוא לא היה יכול לשפוך חמתו על עצים ואבנים והיה חלילה על הנפשות, כי שאנו רואים שכאשר מבקשים לנתח ילד כדי להציל את חייו מוצאים את האם מהחדר, כי ברחמנותה על ילדה עלולה היא למנוע את הניתוח שיביא להצלתו.

והסכים החפץ חיים לדבריו.

(שיחות החפץ חיים, חב, עמ, נב)

ועל זה עונה התורה, ויהי מקץ, פירוש מן הקיץ שנים, אם היו יושבים עוד שם כדי לגמור הגלות, היה יכול להיות צער כי היו נופלים לני שעי"ט שאפי' עוד יום לא היו יכולים להשאר, לכן כתוב ויהי בעצם היום הזה יצאו צבאות ה' (שם מא) (אמרי פנחס)

"ויהי בימים הרבים ההם"

פעם ישב החפץ חיים בביתו ובני הישיבה עוטרם אותו סביב, נענה ואמר: מדוע אין לנו בגלות מרה וחשוכה זו נביאים, שידריכנו ויוכיחנו ויפעלו טובות עבורנו? שנדע על ידם היכן אנו אוהזים ומה צפוי לנו, כפי שהיה בימים עברו?

והשיב: הענין הוא, שמצינו בתורה הקדושה שבהיות משה רבינו במצרים נתן עיניו ולבו להיות מצר בצערם של ישראל, וכפי שהמדרש אומר בראותו יהודי נושא מריצה עמוסה טיט רץ לעזר לחפה, וכשראה יהודי עומס לבנה כבדה על שכמו הטח את שכמו לסבול את כובדה, ראה מצרי מכה איש יהודי מאחיו, והרג את המצרי. מובן שברב צערו היה מתחנן ובוכה על שבר בת עמו, ולא הניח לקדוש ברוך הוא כביכול מרב תפילות ותחנונות. אבל הקדוש ברוך הוא ידע שקשי השעבוד נצרך כדי להשלים זמן ארבע מאות שנה שנגזרו בברית בין הבתרים, והוא לטובתם של ישראל. מה עשה, סובב שמה רבינו יאלץ לברוח למדין, ואז יכול היה הקדוש ברוך הוא כביכול להכביד את עול השעבוד. ככתוב לאחר מנוסת משה רבינו למדין: "ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו", ובכך התקרב הקץ: "ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה".

מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו", ובכך התקרב הקץ: "ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה".

אף בזמנו כן הוא: אלו היו עמנו נביאים, הן היו זועקים ומתחננים לפני הקדוש ברוך הוא ולא היו נותנים דמי לו על אריכות הגלות

בערב אחרי אכילת הפסח, והיו יכולים לאפות הלחם מקודם, בזמן שיהא שהות להתחמץ, עיין רש"י.

ויש לבאר, שהמצוה שהיתה שלא יתחמץ לפי שחמץ מורה על דבר הנגמר, שלא צריך להתמתין עד שיתחמץ, ומצה מורה על דבר שלא נגמר עוד, שצריך להתמתין עד שיתחמץ.

ולפי שישאל לא יכלו להתממה עד סוף ארבע מאות שנה שיהא נגמר הגלות, כי אם היו יושבים עוד היו נופלים ח"ו לני שערי טומאה, ע"כ לרמוז זה צוה להם הקב"ה שלא יאפו הבצק חמץ כי לא נגמר עוד הגלות לפי שגורשו ממצרים לפני הזמן.

ואפשר להוסיף ע"ז מה שנאמר (שם מ-מא) ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים, שלשים שנה וארבע מאות שנה, ויהי מקץ שלושים שנה וארבע מאות שנה, ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים.

הפסוקים האלה קשה להבין על פי פשוטו:

א. כפל הלשון ומושב בני ישראל אשר ישבו. ב. אם כתוב שישבו בני ישראל במצרים ארבע מאות ושלשים שנה, למה צריך לחזור לכתוב שמקץ ארבע מאות ושלשים שנה יצאו, הלא וודאי שאם לא ישבו שם יותר – שיצאו.

ג. למה כתוב שני פעמים תיבת ויהי שהוא לשון צער (עיין מגילה ט: ועיין רש"י), מה צער היה שם כשיצאו?

ד. והלא במצרים לא ישבו אלא מאתים ועשר שנה ולמה כתוב אשר ישבו במצרים.

ובעז"ה נ"ל שהכתוב לא בא לספר כמה

שישבו במצרים, אלא לרמוז לנו למה לא ישבו במצרים ארבע מאות ושלשים שנה לגמור הגלות שנגזר עליהם, ותיבת אשר ישבו במצרים אין משמעו לשון עבר שישבו כבר, אלא ישבו כונתו שהיו צריכים לישב שם כדי לגמור הגלות שנגזר עליהם.

הילולא רצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
כ ניסן ד' חול המועד	יט ניסן ג' חול המועד רבי מנחם זמבה מה"ם תוצאות חיים רבי יהושע פולק ב"ן בעל הסמ"ע	יח ניסן ב' חול המועד	יז ניסן רבי מאיר שלום אביחזיריא בבא מאיר	טז ניסן רבי שמוחה זיסל ברח"א ר"י הברון	טו ניסן	יד ניסן רבי אברהם יפהן ראש ישיבת נוהדרוק
הדלקת נרות 8:52 שקיעה 7:38						שקיעה 7:32

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה